

7. Бородин С.В. Значение субъективной стороны преступлений против жизни и здоровья для их юридической оценки. Актуальные проблемы уголовного права: Сб.ст. – М.: ИГПАН, 1988. – С. 46–54.

8. Кузьмин Д.А. Уголовно-правовые проблемы совершения общественно опасных деяний в состоянии невменяемости и аффекта : дисс. ... канд. юрид. наук. Нижний Новгород , 2005. 203 с.

9. Панасюк В. Поняття стану сильного душевного хвилювання та його співвідношення із фізіологічним афектом. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2013/ponyattya-stanu-sylnoho-dushevnoho-hvylyuvannya-ta-joho-spivvidnoshennya-iz-fiziolohichnym-afektom>.

Смаглюк О. В.,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЕРБУВАННЯ, ЗАЛУЧЕННЯ ТА (АБО) ВТЯГУВАННЯ ДІТЕЙ ДО УЧАСТІ У ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТАХ ЧИ ДІЯХ

Питання приведення національного законодавства у відповідність до положень Факультативного протоколу до Конвенції ООН з прав дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах є досить актуальним.

У 2011 році Україна представила Комітету ООН з прав дитини Доповідь щодо дотримання прав дітей в Україні та реалізації норм конвенції ООН про права дитини.

За результатом заслуховування Доповіді Комітет ООН з прав дитини направив Україні Заключні спостереження з рекомендаціями щодо удосконалення законодавства України з охорони дитинства та приведення його у відповідність до Факультативного протоколу до Конвенції ООН з прав дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. З 2011 р. минуло дев'ять років, але рекомендації Комітету ООН до цього часу Україною не враховані.

З огляду на ситуацію в Україні, що склалася, дані рекомендації набули ще більш важливого значення. Тому, з метою забезпечення захисту прав дітей в умовах проведення Операції Об'єднаних сил, було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях». Даний законопроект було внесено на розгляд Верховної Ради України VIII скликання у грудні 2014 року (реєстр. № 1412), розглянуто в Комітетах Верховної Ради, він неодноразово включався до порядку денного але жодного разу не був розглянутий. Наступна редакція проекту цього Закону з ідентичною назвою і змістом (реєстр. № 3040-1) була внесена до Верховної Ради України народним депутатом України Ю.О. Павленком 26.02.2020 р.

Законопроектом пропонується: внести відповідні зміни до низки статей Кримінального кодексу України (далі – КК), Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про застосування амністії в Україні»; встановити заборону застосовувати запобіжні заходи у виді особистого зобов'язання, особистої поруки, застави або домашнього арешту до осіб, що підозрюються або обвинувачуються у вчиненні зазначених кримінальних правопорушень; заборонити застосування амністії до осіб, засуджених за кримінальні правопорушення щодо вербування, залучення або втягування неповнолітнього або малолітньої особи до незаконних воєнізованих чи збройних формувань, використання їх у збройних конфліктах інших держав, у військових конфліктах чи діях, у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Аналіз зазначеного законопроекту дозволяє висловити наступні суттєві зауваження, зокрема:

1. Зміст проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях» (реєстр. № 3040-1) від 25.02.2020 р. з точністю відтворює зміст аналогічного законопроекту з такою самою назвою (реєстр. № 1412) від 11.12.2014 р., щодо якого є негативний висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України.

2. Пропозиції щодо доповнення частини першої статті 97 КК «Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру» словами, «суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу внаслідок його вербування, залучення або втягування до незаконних воєнізованих чи збройних формувань, використання у збройних конфліктах інших держав, у військових конфліктах чи діях, у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.» на нашу думку є надзвичайно дискусійними. Така редакція ч. 1 ст. 97 КК призведе до можливості звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, що не є обґрунтованим та справедливим.

3. Пропозиції щодо доповнення статті 260 КК «Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань», статті 263 КК «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» та статті 447 КК «Найманство» частинами, що передбачають встановлення кримінальної відповідальності за відповідні кримінальні правопорушення, вчинені щодо неповнолітнього або малолітнього, є сумнівними та недостатньо юридично обґрунтованими. Всі ці діяння за наявності відповідних ознак слід кваліфікувати як сукупність кримінальних правопорушень, передбачених частиною першою або другою статті 304 КК «Втягнення неповнолітніх у

протиправну діяльність» та відповідно статтями 260, 263 або 447 КК. Покарання в такому випадку призначається за сукупністю кримінальних правопорушень з урахуванням положень статті 70 КК. Аналогічне зауваження стосується й пропозиції щодо визнання обставиною, яка обтяжує покарання, вчинення кримінального правопорушення «з використанням неповнолітнього...» (пункт 9 частини першої статті 67 КК в редакції проекту).

4. Розміщення у частині першій статті 304 КК примітки, відповідно до якої «скоєння злочинів щодо вербування, залучення або втягування неповнолітнього або малолітньої особи... тягне за собою відповідальність, передбачену відповідними статтями цього Кодексу», по-перше суперечить законодавчій техніці конструювання статей КК, коли примітки розташовуються наприкінці статті після її основного тексту, по-друге, запропонована редакція примітки має суто декларативний характер і не містить додаткових роз'яснень, необхідних для цілей статті 304 КК, по-третє, термін «скоєння» кримінального правопорушення (злочину чи проступку) не використовується у КК.

5. Не можна погодитися також із запропонованими змінами до Закону України «Про застосування амністії в Україні». Адже, окрім «втягування неповнолітнього або малолітньої особи до незаконних воєнізованих чи збройних формувань, використання їх у збройних конфліктах інших держав, у військових конфліктах чи діях, у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», не менш небезпечним, на наш погляд, може вважатись втягнення неповнолітніх, наприклад, у таку кримінальну протиправну діяльність, як незаконне виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (статті 304 та 309 КК), контрабанду таких речовин (статті 304 та 305 КК), торгівлю людьми (статті 304 та 149 КК) тощо. Проте, виходячи з положень законопроекту до осіб, які «втягнули» неповнолітнього у таку діяльність, амністія (за наявності відповідних умов) може бути застосована.

6. З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» термінологія, яка використовується у законопроекті, не відповідає чинним нормам КК.

Ураховуючи викладене є цілком логічним, що 09 листопада 2020 року на сайті Верховної Ради України з'явився проект Постанови про повернення на доопрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях». Таким чином, актуальне для сьогоднішнього питання удосконалення законодавства України з охорони дитинства та приведення його у відповідність до Факультативного протоколу до Конвенції ООН з прав дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах нажаль залишається невирішеним.

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях» (реєстр. № 1412) від 11 груд. 2014 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52882.

2. Висновок на Головного науково-експертного управління на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях» до № 1412 від 11 груд. 2014 р. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4352882>.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо кримінальної відповідальності за вербування, залучення та (або) втягування дітей до участі у військових конфліктах чи діях : проект Закону України від 26 лют. 2020 р. №3040-1. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2&id>.

Ткаченко І. М.,

викладач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, ВЧИНЕНОГО В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Основоположними правами кожної людини є невід’ємне право на життя, свободу та особисту недоторканість, повагу до її честі та гідності, а заборона тортур, примусової праці та дискримінації становить основу правового статусу людини в цивілізованому суспільстві. Це означає, що будь-яка особа незалежно від статі, віку, стану здоров’я чи будь-яких інших чинників має право на ефективний захист від усіх форм проявів насильства, при чому захист від насильства, що вчинюється з боку членів сім’ї чи інших близьких осіб, має бути не меншим, ніж від вчинення насильницьких дій з боку сторонніх.

Епідемія коронавірусу, карантинні заходи та самоізоляція багатьох людей призвели до спалаху домашнього насильства. Ріст безробіття, стрес, пандемія призводять до посилення агресії. Проблема полягає в тому, що під час карантину кривдник і агресор постійно знаходиться поруч зі своєю жертвою. Це унеможлиблює її звернення за допомогою або втечу.

За даними громадської організації «Ла Страда-Україна», за місяць карантину, з 12 березня по 12 квітня, на Національну гарячу лінію з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації надійшло 2 051 звернення про домашнє насильство. При тому, що в лютому ця цифра була майже вдвічі